

# Н Е Р Е Н

## ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ.

Г. IV

1888.



### СТАНОВИ ПРАСЕДЕОЦА ЕВРОПСКИХ.

Како су живовали староседеоци у Европи у она најдавніја времена о којима у историји тек само нека нагађања имају, то се сада полако дознаје. У данашњој Швајцарској копали се на местима где је очевидно, да су негда била језера, али какав велики трус (земљотрес), који је и брда рушио и та језера затрпао. Па сад кад се ту копали, наишло се на куће и колибе, које су негда биле на тим језерима, а биле су

од дрвета, па то дрво није иструхнуло него или се уабоносило или се у угљен претворило, тек је задржало свој првањњи облик. А то су били станови праседеоца европских.

Они су смислили да ће бити најбезбеднији ако своје станове подигну на води, подаље од обале. Ту им нема опасности од дивљих зверова, а ни зли људи ту их не могу из ненада напасти.

Они су тешком муком ударали, за-

бијали у дно језера дебеле ошчепе (диреке), на те су долазили попречни балвани (неколико педаља над водом), то је била подина на којој су дизали своје кућице и колибе, од дрвета начињене и рогозином покривене. По ошчепима (немачки: *Pfahl*) које служажу као темељ тима зградама, зову се те зграде сада ошчепаре (немачки: *Jahlbauten*).

Ошчепаре су биле подаље од обале, а веза њина са обалом били су узани дрвени мостићи, којих се један део и у вис дигнути могао, и онда је веза била прекинута

Горња слика учиниће, да вам буде све јасније, што овде само укратко обележимо.



## РОБОВА ОСВЕТА.

**А**булем је био веома побожан мусулман (мухамеданац) и један од најсрећнијих људи у Алену. Имао је своја добра и од њих красан доходак; имао је жену, правога анђела, коју је волео као душу своју; а он сам био је узорит млад човек, увек здрав као кремен. Свега је имао, више него што многи људи на овоме свету и пожелити смеду, али на скоро дође да га башта пуна срећа његова узнемири; уселио је себи у главу да садања срећа његова неће бити трајна, — а уз то поче му досађивати дуго време, од чега обично пате они, који већ никаквих жеља немају, — а то мучно дуго време опет он поче тумачити као неко „претсказаније“ да ће га нека невоља задесити.

Са те бриге једаред ноћу није могао да спава, скочи са одра и ходајући горе-доле по својој мрачној соби уједанпут завани: „Ох анђеле Гавриле, откри ми тајну будућности моје; кажи ми шта ме све чека и какав ће бити крај живота моме; само ми то кажи, само ми то учини на никад више ништа нећу тражити од тебе!“

Ноћ је била така тиха, — и наједаред зачу се неки лаган глас

одозгоре, као са таванице: „Нека ти буде кад тако хоћеш, нерасудни човече! Ти ћеш имати два сина, један од тих синова ићи ће ти о глави; жена твоја, коју тако волиш једанпут ће те омрзнути и биће у потаји највећи непријатељ твојој срећи; твоја ће кућа изгорети; ти ћеш једаред пасти у бунар; једаред ћеш изгубити кесу пуну дуката; камила твоја поклизнуће а ти ћеш са ње пасти и ногу ћеш сломити. Умрећеш кад ти буде педесет година.

„Шта!“ викне Абулем „толико догађаја, на све несрећних, — зар ни један срећан?“ —

„Но, но, — ти ћеш још неколико година уживати све своје добро које имаш, нико ти неће сметати. Сестра твоја удаће се за великог господина, за једног пашу учтуглију; кад дође куга и помори више од по ове вароши, ти и сви твоји остаћете здрави и неповређени; један од твојих синова биће ти лика и понос, прославиће се као највећи јунак, па ће постати и везиром . . . али сад доста! не смем ти више говорити; и ово је било сувише.“

Абулем би тако волео да се могао подуље разговарати са тим вишњим гласом, да му дух још не-

што разјасни што му није било довољно јасно; али духови немају каде да се са људима дуго забављају; ретко се дешава да којем смртном инсану и оволико услуге укажу, — више нека не тражи.

Од тога часа нестале мира из груди Абулемових. Он, као и сви мусулмани, веровао је у неминовну судбину, али ипак није имао снаге, да се с њоме измири, да јој се преда па да је мирно дочека, већ по неком нагону упео се да се с њоме бори, да ју одбије. Он сад више није мислио на добра која је имао, нити на она која су му обећана, он је свеудиљ мислио само на оне несрећне догађаје, који ће га задесити. — Изгубио је веру у своју жену; у сваком кораку њеном причињале му се неке душманске намере; кад му је жена лепу реч рекла, он је гурно од себе; ноћу би се тргнуо иза сна па би таки почео жену тући, јер је сниво да му замке плете и хоће да га изда. Кад му се родио први син, то га није обрадовало ни најмање, јер је помишљао: можда је то тај што ће оцу своме ићи о глави. Родио му се и други син, оба већ ходише у школу, ал он их никад не помилова, никад их на крило не узе, јер није знао који је од њих двојице тај, што ће њему о глави да ради. Јело и пиће никад му није пријало, све је мислио да има отрова у њима. Увек се трзао да не изгуби кесу са дукати. Увек се уздрхтао кад је на камилу седао, јер се сећао шта му је наговешћено. Свако јутро уздахнуо је и рекао: „данас је можда тај дан кад ће ми кућа изгорети!“ и тако не имаде никад никаква уживања, које је тако лепо могао имати. Он је морао по

пословима својим да путује, ал никад не смеде да се примакне коме бунару, да се воде напије. Једаред кад се на путу изгубио од своје дружине, лутао је два пуна дана и велика жеђ примора га да приступи к једном бунару, али кад се нагну да воде извуче, страх га тако збуну и он се заиста стрмоглави у бунар. Мислио је ту му је крај, ал некако се сретно обрну и испуца напоље. Кад је скинуо мокре хаљине да их суши, опази да му нема кесе са дукати, — кеса остала у бунару. А као што је увек страховао кад је на камили јахао једаред се заиста деси, да је са камиле спао и ногу преломио.

Њему је било сад већ преко четрдесет година; сад му је већ живот изгледао са свим пуст, кад му неће донети никаквих изненадних радости. Његово се здравље губило, снага му малаксавала, јер је знао да му још само мало година живота има. А кад му се већ навршавала година педесета, онда је већ изгледао као сенка; да духнеш па да га отпириш. Једне ноћи, кад до поноћи није ока свео, зачује он онај исти глас, који му је негда судбину претказао. Сад је разабрао ове речи: „Признај, Абулеме, — је ли да је бог мудар и милостив што је сакрио од људи њихову судбину и кончину!“ — „Јесте, заиста јесте“, одговори Абулем „јер ја сам препатио стотине самртних мука још пре овога часа, који ће да ми буде последњи.“ — „Е па знај и то“ — продужи онај глас са висине, „знај, да лаковеран и сујеверан човек често сам свој живот ожучи; јер што сам ја теби негда прорицао, то је била све пука измишљотина, — нити сам ја, нити је икад ико унапред

завирио у књигу судбине; — али ти си тврдо веровао у моје празне речи, па за то се већим делом и испунило оно, што сам ја онда тек онако у ветар изустио. Ти си сад већ једном ногом у гробу, а то само за то, што сам ти ја прорекао да ћеш умрети у својој педесетој години. Ал ја нисам никакав анђео ни дух, ја сам твој роб Одисор, и сво ме овде на тавану, одакле кроз гредице с тобом говорим и сада, као што сам одатле говорио и онда први пут. — И ја сам се сад осветио!“

Овај роб Одисор био је родом Шпањолац а беше то бистра глава, а осветљим да већма неможе би-

ти. Њега је одавно купио Абулем од некога морског гусара, а поступио је са тим „ђауром“ не као са човеком већ као са псетом. Одисор чим је дошао к њему увидео је да ће му у овог господара цео живот бити мука и горка трпија, — па је већ првих дана помишљао да Абулема убије, — али му се учини да би то била врло кратка и блага каштига, него рече у себи: „кад он хоће мој живот да огорчи, и ја ћу његов.“ И роб је своме господару поклатио живот, али му је пребреденом вештином умео да ишчуна срећу из живота и да га преда мукама, страху и грижама душевним. Да грозне освете.

## МАЛА СЕША ИЗ АЗИЈЕ.

Свугде на овоме белом, или шареном свету, где год има одраслих и старих људи, ту има и њина подмлатка, драге, миле дечице, — а ви канда за њих највише разбирате, јер су вам добом близу, ма да су даљином далеко. У томе погледу заиста је шарен овај бели свет, јер деце, баш ка'и људи има од разне боје; има их бели, има их жућкастих, црнпурасти, има их сасвим црне боје а има их загасите, бакарне боје, и каквих још нема. Па деца су свугде деца. Свугде су подједнака. Чим се роду на једну ноту плачу, сисати умеју у Аустралији баш као и код нас, читати и писати не зна ни једно, — док не научи; хлебац или колач не занесе ни једно за уво, већ свако погоди у уста; свако ти је што но кажу „ситвесо гладанплако“ па било оно на северу или на југу, на истоку или на западу. — Ево вам овде једне вршњакиње загасито мрке боје. Част ми је што вам је могу приказати, — то је мала Зулејка из Азије, Она се радо сигра; баш



ка' и ви; изјутра би мало подуже спавала исто ка' и ви; родитеље своје воли, та наравно, као и ви ваше; кад се подуже сигра, лако се упрља; баш к' и ви. Али данас ју јемати лепо измила и окупала; обукла јој ђузел ђеизију, стајаће одело, дала јој папуче златом везене, сасвим

нове. Зулeјка сад полази и носи староме поглавици њиховог племена два бела голуба на дар, — јер он воли кад га се његови поданици чешће сећају. А мајка ју је већ научила како да се влада, како да се поклони, како на питање да одговара, — па надајмо се, да је неће осрамотити.

## ВЕЛИКИ ВОЈВОДА МИРКО ПЕТРОВИЋ ЊЕГОШ.

(Наставак.)

Тада за десет година није било рата, али је око граница било увијек чаркања и у њима се налазио Мирко. Владика је у све то вријеме био слаба здравља, а најпослије тешко обоље, те отиде у Италију ради лијека, оставивши свога брата Пера Томова и сенат да га замијењују у државнијем пословима. Поред њих суђаху народу млађи Петровићи, дакле и Мирко, који због свога „чојешва“ и правичности е дана на дан биваше милији Црногорцима. А кад владика, видећи да му се примиче крај, изабра за свога наслѣдника Зека Станкова, илти Данила, којег отпрати у Беч на науке, тада се још више диже углед и Мирку, као брату наслѣдникову. Али се Мирко с тога не понесе, нити потури своје работе, него кад год га не спријечаваху народни послови, трговао је као и прије. Тако су у старо вријеме дубровачки властелини вршили државне послове и трговали. О Миркову поштењу и савијесности у томе, прича се много по Црној Гори и по Приморју.

У јесен 1851-ве године премину славно владика Раде, у години четрдесетој свога вијека, владавши Црном Гором двадесет. У томе кратком времену постави добар темељ државној уредби и српску књигу украси најљепшим цвијетом што га има. А шта ћаше урадити да је поживио!?

Његовом смрћу настаје ново доба у

Црној Гори. Настаје свијетло доба, најљепше и нијвидније у њезиној повијести, али и доба тешке муке и искушења. А у сред те свјетлости, у сред те муке и искушења на првим су мјестима Данило и Мирко, рођена браћа, па онда Мирко и Никола, отац и син.

Данило мјесто да се завладичи, као пет прѣшлијех господара од његова дома, (Данило, Василије, Сава Петар I или свети, Петар II или Раде), он изради у руског цара Николе да га закнези. И тако се млади кнез поврати у домовину са калпаком, у долами и са сабљом о бедри, а не под камилавком, у црнијем ризама и са бројаницама у руци, као што му се надаху. Након пошлѣдњег Црнојевића (Ђура), дакле послѣје 335 година, Данило бјеше први свјетовни кнез. То не би по вољи ни Перу Томову, ни сенату, ни млогијем кућићима по Црној Гори, јер Перо и сенат видјеше да ће им нови господар истргнути из руку власт, којом се они служяху више на своју корист, него ли на народну; а кућићи се бјеху навикли самовољно господарити у својим племенима, на штету државне заједнице и братеке слоге. Уза њих пристајаху Перови братучеди Машан и Ђорђе, људи на гласу као мудри и јунаци. Али уз Данила етадоше његови најближи рођаци, Јокови синови: Драго, Перо и Крцо, па још два знатна братства: Радонићи (Његуши) и Вукотићи (Озринићи), и сав

млађи нараштај који је искрено желио нов, бољи ред у држави. Поред свега тога може се сумњати, били се Данило утврдио да не би брата му Мирка, јер противници бијаху у већини и лукавији, али Мирко вјешт црногорској ђуди и прегалац какав се ријетко рађа, поста душа нове странке, те она, након кратке али жестоке борбе, надвлада. На дику је Мирку и Данилу и управ је чудо што се у тој прилици крв не проли!

Млади кнез сазва велику народну скупштину о Ђурђеву дне. Договорно с њом најприје разметну стари сенат и замијену га новијем; за тијем постави нов ред на свакој грани државне управе, онако како је замишљао покојни владика. Опет душа свега тога бијаше Мирко, и у ошће по тада све што се преиначује у унутрашњој управи потиче од обојице браће, те у пошљетку њихова благословеног рада не може се узети као узрок један без другога.

Те исте прве године владања Данилова настадоше сметње с поља, куд и камо претежније од онијех што се појавише у држави. Паша скадарски и остали турски главари по Арбавији и Херцеговини, лукавством и митом наговоре нека погранична племена да одустану од новог кнеза. Данило и Мирко као муње одлете на крајине, казне вође залутала народа и утврде у њему ред и српску мисао. А да врате Турцима мило за драго, у исто вријеме да им покажу заједницу и слогу црногорскога народа исте године ударе на *Жабљак*, некадашње пријестолно мјесто Црнојевића, и освоје га у мало дана. Залуду *Жабљаку* дође у помоћ војска од Арбаније; не моглоше га преотети. Читав мјесец дана били су се Црногорци са града с Турцима, који стигоше по језеру, али у то дође кнезу писмо од руке цара Николе да се окани ратовања и да одмах преда *Жабљак* Турцима, јер се цар бојаше да ће се од те варнице

у невријеме распирити велик пламен. Кнез послуша цара те преда град, али због тога његова јуначког дјела Турци се јако препадоше, *а раја поче дизати главу.*

Тада је владао турском царевином султан Абдул Мецид. Он видје чему се не може надати од Данила, те наумивши да своје зло затр'е у клици, нареди свом најбољем војековођи *Омер-паша Лашасу*, (потурици, родом Личанину), да не штеди војску ни новца, него, по што било, да покори Црну Гору. Тада дигоше се на њу четири војске. Од Херцеговине, Дервиш-паша са 12.000 војника и упути се ка Грахову. Друга од Херцеговине, под Реиз-пашом, на броју 17.000 и пође к Никшићима. Од Бара и Оциња, Селим-бег, доцније црногорски поданик), са 9.000 башибозука. И вај-послије главом Омер-паша паде у Бјелопавлиће са 25.000 љута Анадолца.

Тако, преко 60.000, добро оружане, добро спремне храном војске, са мноштвом топова опколи са свијех страна Црну Гору! Данило једва могаше скупити десети дио својих, колико је Турака било, а о тоновима и коњици ни помена нема, а праха и хране што се затекло! Али на муци се познају јунаци! Црногорци не клонуше духом, а најмање Данило и Мирко. Овај одмах потече у Дробњаке са Новицом Церовићем, не ће ли један дио турске војске забавити за неко вријеме. Не могавши стићи на вријеме у Дробњаке, Мирко дигне на оружје народ у Жупи никшићкој, на бадњи дан 1852. гдје са стотинак ратника забави Реиз-пашу, докле женско, старо и нејако побјеже у планине, па онда са том шаком јунака затвори се у жупски манастир, из кога се бранио три дана. Кад би се потанко описале патње Миркове и његовијех другова у та три дана изашла би читава књига и чисто би се учинило претјерано! Турци се бјеху скркли под сами обор мана-

стиреки, одкуда једнако сипаху огањ; па онда досјетивши се бољем, измакоше се до под брдо Платно, што је на пушкомет од манастира, и одатле почеше топовима рушити га. На измаку треће ноћи Мирко са преосталом дружином утече из жупскога манастира, те планинама отиде пут другога манастира *Острога*. Колико је за чудо што се моглоше бранити три дана, толико је исто за чудо како моглоше побјећи опкољени са свију страна и како он изнесе главу, он који је увијек ту први био на најстрашнијем мјесту!

Рејиз истијем трагом окрену на десно и стиже на нову годину (1853.) на села Повију и Стубицу, које затр и спали, пак се на гаришту с војском намјести.

Повија је на брдељку, под планином *Острогом*, на поглед свему жвалу бјелопавлићком чак до *Подгорице*, шест ура дуљине. Народ угледавши војску, разбјежа се на вријеме по планинама и склони своју сиромаштину и стоку по љетнијем стојницама. Срећом не бијаше снијега, и година бјеше родна за приповијест. Мирко на брзу руку скупи три до четири тисуће брђана и с њима стаде око (доњег) манастира *Острога*, напрема *Рејизу*. Да тога не учиње, хаху

*Рејиз-паша* и *Омер-паша* са свом силом прегазити *Зету* и допријети до срца *Црне Горе*, јер *Данило* бијаше забављен кућећи војску, а не знадијаше ни сам куда ће најприје морати потећи, нити је знао гдје му се брат налази, по што у оно вријеме не бијаше јоште телеграфске жице у *Црној Гори*, а гласници нијесу могли пролазити од силе турске.

По уре од *Повије* налазе се два манастира. Један при корјену планине *Острога* и зове се просто „*Доњи Острог*“. Под њим тече на новет ријека *Зета*, те се даље слијева у *Морачу*. Горњи је манастир четврт уре над доњим, у страшној пећини, која је зинула у љуту камену. К њему нема приступа ни с које стране, осим једном стазом, што се от доњег манастира кроз шуму пење на новет. Узгред да кажемо, ту су мошти светог *Василија* владике херцеговачког, који прије 200 година, одабра то чудно мјесто да се склони од *Турака* и гдје проведе живот у тишини, посту и молитви. Сваке године о *Тројичину* дне купи се ту силан народ из све *Црне Горе*, *Приморја*, *Херцеговине*, *Босне*, *Старе Србије* и *Арбаније*, свецу на завјете. А није ријетко међу богомољцима видјети и *Срба Мухамедове* вјере. (Наставиће се.)

## ВУК И ЛУК.

— Из збирке индијских басана гр. *Л. Н. Толстоја*. —

Пошао ловац с лџком и стрелама у лов, убио козу, завргао је за плећа и понео је кући. На путу сретне вепра. Ловац збаци козу, пукне на вепра и рани га. Вепар се баци на ловца изра ни га на смрт, али и сам скапа крај њега. Намирише вук крв и дође до места, где је лежала коза, вепар, човек и његов лџк. Обрадује се вук па помисли: „Сад ћу се моћи најести за недељу дана; али нећу јести све на једаред,

него ћу јести мало по мало, да ми ништа не оде у штету: прво ћу да поједем што је тврђе и жилавије, па ћу после да засладим чим мекшим и салђим“.

Вук ољуша козу, вепра и човека то је све мекано јело, то ћу ја после; него дај, да ја прво смирим ове жиле на лџку. Па стад гристи жиле на лџку. Али кад прегризе тетиву, лџк се одпусти и луни вука по трбуху. Те тако крепа наш вуја крај њих.

## ГРОБОВИ КАЛИФА.

**Н**а по сата к југу од Кајира има нешто, што је другима на свету невиђено, или је бар сасма ретко виђено. Ту се пружа и диже, тако рећи, читава варош, која није подигнута живима, већ мртвима. Нека гроза продрхће

го само по један велики камени ковчег по једно хранилиште пенела калифова. Нема олтара, нема столова, само у зиду на источној страни по једна удубина у правцу према Каби према Меци, куда се Мусулман лицем окренути мора, кад



кроз груди путникове, кад дође у ту мртву варош. Пуста, глуха непрекидна тишина у пуној величајности својој. Корачаш тихим, лаким кроком, — не чујеш бата; — не би га чуо ни да крокнеш смелим, тешким кроком по томе ситном пустињском песку. Над тобом се свело загасито плаво небо. Десно и лево дижу се до стотину дивотних мошеја, све обилно окићене вијугавим арабескама; на мошејама широстасна кубета и вити мунарети. — Још од деветог столећа отима се један део тих маузолеја зубу времена, и задивљује те укуским раскошном орнаментике своје. Разни облици арабеска вију се уз хладни, глатки мрамор, као неке чаролијске мелодије, које као да су потекле из духа Хафисова из примниве песника тисући једне ноћи, па ту стале и ту се окамиле. Празно је унутри у мошејама, нема ништа дру-

ће да изусти своју молитву: „Ла илаха-ила-лах, мохамед разул-алах“.

Амо долазе и Срби мухамеданске вере, који и не знају турски више, до то мало молитава, они се клањају најозбиљније и најоданије, — и на таким местима не разликују се ни чим од осталих мухамеданаца. И просто им било! Тестир је свакој души тражити спасења по своме начину. У веру нико ничу не треба да дира. Нека њима њихова вера, догод им је мила, — само једно нека не забораве, нека не забораве којег су рода и племена, које су крви и имена. Мухамеданцу *Турчину* алах не брани да буде *Турчин*; Мухамеданцу *Арабу* Алах не крати да буде *Араб*, — ни Мухамеданцу *Србину* алах не смета, да остане душом и срцем *Србин*. А што је негда међу браћом било, то је био худи удес, то се скупо плаћало и скупо се плаћа и то ће се заборавити кад на братској слози заснујемо себи светлу будућност.



## ДОМ „МАТИЦЕ СРПСКЕ“ У НОВОМ САДУ.

Приказивамо вам овде горе слику оне куће, у којој се већ од два месеца налази „Матица Српска“ — та наша просветна држава, као што је назва неумрли наш песник — Јован Суботић.

Кућа та једна је од најлепших кућа у Новом Саду, а лежи на најлепшем месту новосадеке пијаце. Пре је у тој кући у горњем кату становала новосадска читаоница, али по решењу лањске главне скупштине преселила се овога лета „Матица“ у своју кућу. Матица има ту доста лепих просторија. Ту је лепа сала, за састанке књижевнога одељења, украшена многим сликама српских добротвора и књижевника, ту побочне дворане, ту матичина библиотека и архива.

На прочељу дома матичиног, као што видите на слици, стоји натпис:

„Матица српска“ и обележје јој: кошница са пчелама међу два дрвета.

„Матица Српска“ је средиште књижевности српске у ових крајевих, и зато смо ради да вам овде испричамо постанак те наше просветне државе.

Почетком овога века нисмо имали толико новина као данас. Једини лист, око кога се прикупљали српски књижевници, беху Давидовићеве „Српске новине“, што су излазиле у Бечу. Но године 1822. преста и тај лист излазити и српски књижевници нису имали листа на ком би радили. Да се том злу доскочи, покрене Тодор Павловић „Српски летопис“, који је поглавито био намењен народној књижевности и историји. Издавачку бригу око летописа водио је новосадски књижар К. Каулиција. Ме-

Ћутим, опстанак летопису није био сигуран, и пријатељи српске књижевности поплаше се да не остану без свога листа. Зато се заузимањем Јована Хаџића (Милоша Светића) поче на томе радити, да се састави друштво, које би о томе бригу водило. Тако постаде г. 1826. „Матица Српска“, која је из почетка издавала само летописе, а доцније и остале књиге српске. „Прво је „Матица Српска“ била у Пешти. Године 1835. буде „Матица“ због ината и неслоге забрањена, али је власт на заузимање Т. Павловића године 1836. опет потврди. Године 1864. пресели се „Матица“ у Нови Сад.

„Матица Српска“ издаје још увек „Летопис“, од кога је до сада изашло преко 150 књига. Од две године амо издаје „Књиге за народ“ из фонда, који је „Матици“ оставио покојни родољуб Перо Коњевић. Осим тога „Матица“ потпомаже српске књижевнике, дајући им из својих фондова награде за ваљане књижевне радове, а тиме уједно много доприноси напретку српске књижевности.

Осим тога рукује „Матица Српска“ разним фондовима, из којих се новчано помажу сиромашни, а ваљани српски ђаци.

Када се основала наша „Матица“,

угледаше се на нас и други народи, те тако посташе и друге Матице, као: „Матица илирска“ у Загребу, „Матица далматинска“ у Задру, „Матица словенска“ у Љубљани, „Матица словачка“, „Матица галичко-русинска“, „Матица чешка“ и „Матица лиду“ у Прагу. Ми смо, дакле, први основали Матицу, али на жалост свака друга Матица у погледу чланова боље стоји нег наша. Док друге Матице већ одавна броје на хиљаде својих чланова, ми још ни пуну једну хиљаду не могосмо да саставимо. То је жалостан знак, јер нас Срба у овим крајевима има близу милион душа и по том би Матица могла имати неколико хиљада својих чланова. А и чланарина није бог зна колика — 50 форинти једаред за свагда. Па и ту има олакшице; удешено је да се плаћа кроз пет година сваке године по 10 форинти, а то баш није тешко плаћати, толико може сваки иоле имућан Србин принети на олтар српске књижевности.

И тек кад „Матица Српска“ бројем порасте, моћи ће у потпуном смислу вршити племенити свој задатак.

Надајмо се од млађег поколења, да ће оно боље схватити значај и важност такога друштва, као што је „Матица Српска“ — те ће се позиву њеном својски одазвати.



## ТРИ КЋЕРИ КРАЉЕВЕ.

Једанпут је живео један силан краљ; синова није имао, него три кћери, које је врло волео. Када је остарио, дозове пред себе најстарију кћер и овако јој рекне:

„Реци ми, драго моје дете како ме волиш?“ „Више него себе саму“, био је одговор. „Добро“ одговори јој отац, према љубави нека буде и награда таква.“ И уда је за једног богатог суседног краља.

После тога пошље по другу кћер, па и њу запита, како га воли. „Као себе саму,“ одговори ова. Допадне се краљу овај одговор, пољуби своје дете и рекне: „Наградићу те за твоју љубав.“ И уда је за једног од својих великаша.

Најпосле дозове најмлађу кћер, и кад дође а он и њу запита, како га воли. Девојка му се поклониле и одговори: „Волим те, оче, као што ми то моја дужност налаже.“

Краљ се врло расрди на такав одговор и рекне: „Дакле ме ти не волиш већма него себе саму, или бар као себе саму? Нека ти дакле и награда буде одмерена према томе.“ И уда је за једног доброг али сиромашног свог војводу.

После више година нападну на краља непријатељи, освоје му престоницу и сам краљ једва се спасе.

„Јавићу кћерима своју невољу, ваљада ће ми помоћи“, рекне краљ.

И одма опише најстаријој кћери, у каквој се беди налази.

„Краљу“ тако рекне најстарија кћи свсме мужу, „дошло је писмо од оца, помоћ иште од нас.“

„Дужност нам је да му помогнемо у невољи“ одговори краљ, „одмах ћу послати војску и отићи ћу за њега у бој. „Немој се трудити господару“, рекне му жена, „промисли само, колико то стаје и каква је опасност у бој ићи; него му пошљи неколико јунака, који ће га бранити и чувати у невољи.“

И тако се збй.

„О!“ рекне стари краљ, кад је добио одговор од најстарије кћери, „у њој сам имао највише поуздања, она која ме више воли, него себе саму, само толико чини за мене. А што могу очекивати од оне друге две?“ Сад напише и другој кћери писмо а ова кад виде шта у писму пише, замоли мужа свог, да би дао уживлење оцу јој, стан и одело, док буде у нужди. —

Краљ се врло ожалости на тај неочекивани одговор. „Замолио сам старије кћери, које сам толико волео и где, узалуд сам их молио; окренућу се дакле јоште и трећој кћери.“

Пише дакле и трећој кћери.

Гласник однесе писмо.

Сузе су капале доброј кћери, кад је примила писмо, и прочитала га, како су јој оца из престонице му истерали и како у својој држави, живот свој жалосно проводи.

Онда се окрене мужу и рекне му: „Драги муже! молим те, буди ми у помоћи у овој невољи, оца су ми истерали из престонице му, и сад се потуца по својој држави.“

„Како год ти желиш“, одговори јој муж, „тако ћу радити.“

„Скупи дакле војску, разви заставу оца мог и иди, добри господару. бори се за правду! а божији благослов лебдиће над тобом.“

Радосно пристане муж јој, на захтевање њено; скупи војску и пријатеље, и развије краљеву заставу. Само је овај пример недостајао; одмах се скупи са свију страна оружана војска, под заставу краљеву, јер је и народ свога краља врло волео.

Скупљена војска са храбрим својим вођом удари на непријатеља; дуга и крвава је то борба била, али напослетку краљева страна победи и истера непријатеља из државе а краља оцет поврати на престо.

Радост и весеље је свуда владало, народ се радовао што му се његов добри владар повратио. Око краља су стојали великаши; на десној страни је стојала најмлађа кћи му, а на левој муж јој, који је краљу круну повратио. Дођоше и две старије кћери, да своје честитање к' другима приложе. Али их краљ хладно дочека и окренувши се народу рекне:

„Слушајте, драги поданици! Ова моја кћи, (показавши на најмлађу кћер,) која ме по својој детињској дужности воли, била је једина, која ме је утешила у оним тешким да-

нима и државу ми повратила; а друге две које су се преуносиле својом према мени љубављу, нису издржале искушење које је бог на мене и на њих послао. Молим вас дакле добри и верни поданици и јунаци моји, извршите ми моју најтоплију жељу, а то је: када

умрем престо нека наследи ова кћи и муж њен, јер он је био оцу и отаџбини одбрана; а остале две нека се удале испред мојих очију.“ Народ радосно пристане на краљеву жељу. После његове смрти они наследе престо, а народ је благосиљао њихову мудру управу.

По мађарском В—ић.

### ОВЕЈАНА ЗРЊА.

= Срећа нам набавља пријатеље,  
а несрећа их опробава.

= Рад нас чува од три зла: од  
дугочасија, од греха и од оскудице.

= Време све ослаби, само рђаве  
навике не. Јер рђаве навике што дуже  
трају, све дубље корена хватају.

= Како проводиш младост, такав  
темељ удараш даљем животу. Ко мла-  
дост проведе бујно и раскалашно и у  
веселу се не заузда, тај нека се не  
нада чвретој и здравој старости.



Нашим малим цртачима за прецртавање на таблици.

## КИСЕЉАК.

**Е**то је. Прижегло сунце да ти мозак проври; осјећаш некакав умор, некакву слабост у тијелу, све ти је досадно. Изиђеш на улицу, да се мало проходаш, да прекратиш вријеме; ето опет белаја Читави облаци прашине дижу се, да не можеш ока отворити, а познато је, да је градска прашина отров, који убија истина полако, али сигурно. У таким приликама отиђи само на Кисељак, па се не ћеш покајати. Ако си уморан наћи ћеш одмора, ако си болестан, опет ћеш задобити здравље, ако те каква брига мори, онда ће те они високи брегови, цвијетна поља и росне ливаде, они бистри, кристални поточићи онај мирис шумскога цвијећа и лептири

шарених крила што га облијећу, разведрити и развеселити.

Кисељак је повелико село, у коме има око 300 становника, већином римокатолика, нешто мухамеданаца и цигана, а лежи у плодној равници, којом протиче ријека Лепеница, 5 сата далеко од Сарајева. Наоколо високи брегови, овдје обрасли шумом, ондје опет посијани сваковрсним житом. Вјетар пуше, а жуто класје превија се сад на једну, сад на другу страну.

Онамо опет вриједни косачи машу косама а пјесма се ори из стотину грла: „Весело, мобо, весело.“

Кисељак је прозван по киселој, минералној води, која ту извире. Ова је

вода врло љековита, а пијући је и купајући се у њој лијече се они, који болују од: желудца, пријева, јетра, итд. Од неко доба шаље се ова вода у бецима по разним крајевима те је врло угодно пиће, особито кад се с вином помијеша.

Свакога љета дође овамо много свијета, те ту буде мјесец два дана, а највише око Илин-дана, јер је тада овдје вашар. Кисељак се сваким даном подиже те има добру будућност. Народ говори западним нарјечјем, врло је празновјеран и сиромашан а томе је узрок


у првом реду пијанство, које се је на жалост и овдје удомаћило. Околица је врло богата старинама. Ту су стари гробови, путови, тврђаве, све споменици некадашњег благостања, јер су се овди прије у оближњим варошима копале руде сваке врете, та су мјеста: Крешево, Фојница, Вареш, Бусовача били са свога богатства на великом глауу, а данас, данас се врло мало копа, и стога су та мјеста запуштена, а народ сиромашан.

Дали је нестало руде, или нема ко да ради? — Ми би рекли и једно и друго.

Танасије X. Ристић.

## ЈАБУКЕ.

— Прича из ботанике од гр. Л. Н. Толстоја. —

 асадио сам једаред две стотине младица јабука, па сам их три године окопавао, и зими умотавао сламом због зецова. Четврте године, кад се снег откравио, отидох да видим своје јабуке. Оне беху одебљале преко зиме, а кора им беше сјајна и као подривена. Гранчице беху све здраве и на свима врховима и пазушцима напуниле. Пупољци беху округли, као грашак. По гдегде пупољци већ попуцали, а из пукотина провириваху црвени крајичци цветних листића. Знао сам да ће од сваког пупољка бити цвет и плод, и радовао сам се гледајући своје јабуке. Но кад размотах сламу са прве јабуке, видех, где је доле, изнад саме земље, кора од јабуке изгрижена у округ, до самога дрвета — као бео прстен. То су учинили мишеви; ја размотах другу јабуку — и на другој нађох то исто. Од две стотине јабука ни једна не остаде читава. Ја замазах изгрижена места смолом помешаном са воском; али кад се јабуке расцветаше, цвет одмах онаде. Истераше малени листићи, па евенуше и осушише се. Кора се сме-

журала и поцрнела. Од две стотине јабука остаде само девет. На тих девет јабука не беше кора сасвим у округ изедена, него на белом претену остадоше уске траке од коре. На тим тракама и то на месту, где се снајају обе коре, начинише се израсти, и јабуке тераху, ма да беху болесне. Остале све пронадоше, само испод изедених места истераше изданци, и то сами дивљи.

Кора и мезгра је у дрвета, што су жиле у човека: кроз жиле струји крв по човеку, кроз кору опет пролазе сокови у дрвету, и дижу се у гране, лишће и цвет. Из дрвета се може издубити све, што је унутри као што се то догађа у старих храстова. Само нека кора и мезгра остане жива — живеће и дрво; но ако пропадне кора — пропало је и дрво. Кад се човеку пресеку жиле, он умре, прво за то, што му крв истече, а друго е тога, што крв не може више да тече по телу.

Тако се и бреза осуши, кад деца пробуше руницу, да пију сок, па сав сок истече.



9., АКПООКНИ ЕЈ ДУОРАКПОН  
НАЛАПИН.

У ове 4 речи размести мало слова  
на да ти буде реченица, која има  
смисла.

Герасим А. Ивезић,  
уч I. гимн. разр.

Решења и имена оних који реше и на вре-  
ме уредништву јаве, штампаће се у броју 20-ом

## РЕШЕЊЕ ДАШТАЊА

из броја 14-ог.

- 1., ДОМ. КУЋА.
- 2., КИША. ДАЖДА.
- 3., ГВОЖЂЕ. ЖЕЉЕЗО.
- 4., (*Шаливо ишање.*) ВИЛИНА КО-  
СИЦА (цвет.)
- 5., РАТАР.
- 6., (*Шаливо ишање.*) Она друга по-  
ловина.
- 7., МЛЕКО. ЛЕК.
- 8., (*Копички скок.*)  
Знаш ли оно на пољу Косову  
Кад замагли на се закрвави,  
Вук издаде а Обилић паде  
И погибе наш честити Лазо.



Милосав,  
Бранислав,  
Зорка и Ми-  
на Кршпога-

чић, у Осеку, 1 2 3. 4. 5 6. — Стева Гаври-

САДРЖАЈ: Станови праседеоца европских (са сликом). — Робова освета. — Мала сена из Азије (са сликом). — Велики војвода Мирко Петровић Његош (Наставак). — Вук и лук. Из збирке индијских басана гр. Л. Н. Толстоја. — Гробови калифа (са сликом). Дом „Матице Српске“ у Новом Саду (са сликом). — Три кћери краљеве. по мађарском В—ић. — Овејана зрна. — Нашим малим пртачима за препртавање на таблици (слика). — Кисељак, од Таназије Х. Ристића. — Јабукe Прича из ботанике, од гр. Л. Н. Толстоја, с руског превео М. М. — Мудар чворак, пре-  
вела с немачког Емилија Фодорић. — Даштања — Решење даштања. — Новије књиге и музикалије.  
Цена је „Невену“ за Аустро-Угарску: на читаву годину 4 фор., на пола године 2 фор. За Србију Црну Гору и за остале крајеве 10 динара или 5. фор. у банкама на читаву годину, односно 5 ди-  
кара или 2 фор. 50 новч. на пола године. — Сиромашнијим ђацима и свима учитељима даваћемо  
„Невен“ за четврт цене јефтине т. ј. за три фор. годишње, 1 ф. 50 новч. на по год — а за  
75 новч. на три месеца. У Србији и другим земљама 7½ дин. годишње, 4 дин. на по год. — а  
2 дин. за три месеца. — Рукописи и све што се односи на редакцију „Невена“ шаље се непо-  
средно власнику и уреднику листа Dr. Jovan Jovanović Wien, Hernalser Girtelstrasse, 9.

Штампарија А. Пајевића у Новом Саду.

ловић гизназиета у Г. Ковиљу, 1. 2. 3. 4. 7. —  
Софија Марцикићева уч. 4 раз. у Ст. Паланци,  
све. — Остоја С. Ериг у Љешници, 3 5. 7. —  
Анка Турчин уч. 4 разр. у Панчеву, 1. 2. 3. 4.  
5. 7. 8 — Лепосава Олћан уч. 4. разр. у Цре-  
паји, 1. 2. 5. 7. — Вера Руварац ученица 4. р.  
у Загребу, 1 2. 7. — Мита Ђ. Петровић уч. 4.  
разр. у Загребу, 1. 2. 3. 5. 6. 7. 8. — Милета  
С. Новаковић уч. III. разр у Цариграду, 1. 2.  
3. 4. 7. — Сима и Живко Милутиновић у Пан-  
чеву, 1. 3. 4. 5. 6. 8. — Јоца Лакић уч. 4 раз.  
у Н. Саду, све. — Милана, Косана, Бојана и  
Влајко Ајдуковић, сви из Ст. Паланке, све. —  
Милена Коларовић у Панчеву 1. 3. 5. 7. и 8 —  
Јов. Мишковић гимназ. III. разр. у Карловци  
1. 2. 3. 4. 5. и 7. — Јоца Заставниковић гимна-  
зиста, све. — Мита П. Алексејевић, гимназиста,  
у Жабљу, све. — Пајо Станишић уч. IV. разр.  
у Вуковару, све. — Стеван и Мита Јанковић,  
гимназисте у Ср. Карловцима 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.

## НОВИЈЕ КЊИГЕ И МУЗИКАЛИЈЕ,

ПОСЛАТЕ УРЕДНИШТВУ НА ПРИКАЗ.

Uspomene na stari Brod. Zabilježio oko god.  
1838. J. A. Brlić a izdao mu sin Dr. Ig. Brlić.  
Djakovo. 1888. (Цена ?)

Сунце јарко не сијаш једнако и Што  
се боре мисли моје Српске песме удесио за  
гласовир Х. Дубек, коровођа срп. новосад. чи-  
таоничког пев. друштва. Издање српске књи-  
жаре Браће М. Поповића у Н. Саду 1888. Цена  
40 новч.

Летопис Матице Српске. Уређује А Ха-  
рић. Књига 154. 1888. (Свеска друга). У Нов  
Саду срп. штампарија дра Свет. Милетића. Цена  
70 новч.

Одломак из брачног права. Од Дама-  
скина Бранковића, крушед. архимандрита. У Н.  
Саду, штампарија А Пајевића. 1888 Цена (?).

Рачуница за други разред народне школе,  
према наставном плану вис. кр. уг. министарства  
и вис. школ. Савета, по најбољим изворима на-  
писао Аркадије Вуковић, учитељ Друго попра-  
вљено издање. Вел Бечкерек 1888. Издање  
књижаре и штампарије Ј. Грчића. Цена 12 н.

Рачуница за трећи разред народне школе.  
Друго поправљено издање. Од А. Вуковића.  
Цена 12 новч.

Рачуница за четврти разред. Друго по-  
прављено издање. Од А. Вуковића. Цена 20 н.

Све три ове рачунице су одобрене и пре-  
поручене од високог школског Савета.